

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 1/2022 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen kalatalouden edistämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Juha Sipilän / kesk ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 1/2022 vp:

Mitä toimenpiteitä on tehty, jotta kalankasvatuksen edistäminen ja Itämeri-rehun huomioiminen luvituksessa toteutuu käytännössä, miten kalankasvatuksen edistämistä aiotaan seurata ja

olisiko kalataloudelle asetettuihin tavoitteisiin pääsemiseksi mahdollista perustaa ehdotettu ympäristöministeriön vetämän työryhmä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kotimaisen kalan käytön lisääminen on terveyden ja ilmaston kannalta kannatettavaa. Kotimaisen kalan edistämishjelman tavoite lähtee siitä, että kalankulutus kasvaisi ravitsemussuosituksen tasolle perustuen pääosin kotimaiseen kalaan vuoteen 2035 mennessä. Kotimaisen kalan käytön lisäämistä tavoitellaan kestävä kalankasvatuksen kautta, mutta myös kestävä kalastuksen kautta. Kotimaisen kasvatetun myydyn ruokakalan määrä on tällä hetkellä n. 15 miljoonaa kiloa (Manner-Suomi + Ahvenanmaa, Luke, 2020). Manner-Suomen koko tuotannon määrä on 2020 ympäristöhallinnon YLVA tietojärjestelmän mukaan n. 11 miljoonaa kiloa. Kalankasvatuksen määrä on ollut kasvussa vuodesta 2011. Viime vuosina on myönnetty joitakin merkittäviä ympäristölupia kalankasvatukseen avoimille merialueille ja kiertovesikasvatukseen. Tärkeä elementti lupien myönnössä merialueella on ollut ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön vuonna 2014 yhdessä vahvistama kansallinen vesiviljelyn sijainninhjaussuunnitelma, joka tullessaan päivittämään osana vesiviljelystrategian toimenpiteitä. Nämä viime aikoina hyväksytyt luvat eivät ole vielä täysimääräisesti käytössä, joten kapasiteettia on enemmän kuin tuotantoa on vielä toteutunut.

Kotimaisen kalan edistämishjelman mukaan vesiviljelyn kestävä kasvun edellytyksenä on, että kasvava tuotanto ei vaaranna vesien ja meren hyvän tilan saavuttamista eikä ylläpitämistä. Ohjelmassa on esitetty tavoitteina, että 2035 kiertovesiviljely ja muut uudet kestävä kasvun mahdollistavat teknologiset tuotantotavat olisivat laajasti käytössä, ravinnekuormituksen vaikutuksia kompensoivat toimet mahdollistavat kestävä kasvun sekä, että toimialan ominaiskuormitus laskee vähintään kaksikymmentä prosenttia. Kestävä kasvun saavuttaminen edellyttää siis useita

kehittämistoimia, joita edistetään Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston toimien avulla muun muassa Vesiviljelyn innovaatio-ohjelman kautta.

Itämeren rannikon tila on suurelta osin hyvää tilaa huonommassa tilassa ja merialueen tila on rehevöitynyt, mikä otetaan huomioon lupakäsittelyssä, koska suurin osa kalankasvatuksesta on kohdistunut rannikolle. Arvio Suomen pintavesien ekologisesta tilasta osoittaa, että järviemme pinta-alasta 87 prosenttia ja jokivesistämme 68 prosenttia on hyvässä tai erinomaisessa tilassa, mutta rannikkovesien tila ei ole pääosin saavuttanut hyvää tilaa, Manner-Suomen ja Ahvenanmaan rannikosta vain 13 % on hyvässä tilassa. Meriympäristön hyvää tilaa ei ole saavutettu Suomen merialueella eikä myöskään muualla Itämerellä. Itämeren suurimpana ongelmana voidaan pitää liiallista ravinnekuormitusta ja siitä johtuvaa rehevöitymistä. Kalankasvatuksen vesistövaikutus on kokonaisuutena kuitenkin vähäinen, noin 1-2 % Suomen ravinnekuormituksesta Itämereen. Kalankasvatuksella voi kuitenkin olla paikallisia vaikutuksia ja sen vuoksi on tärkeää varmistaa, että vesiviljelytuotanto ei jatkossakaan vaaranna vesien hyvän tilan tavoitteiden saavuttamista tai ylläpitämistä.

Euroopan unionin (EU) tuomioistuin antoi vuonna 2015 niin kutsutun Weser-ratkaisun (C-461/13), jossa oli kyse vesipuitedirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY yhteisön vesipolitiikan puitteista) ympäristötavoitteiden velvoittavuudesta yksittäisessä hankkeessa. EU-tuomioistuin linjasi, että jäsenvaltio ei saa myöntää lupaa hankkeelle, joka heikentää pintavesimuodostuman tilaa tai vaarantaa sen ympäristötavoitteen saavuttamisen. EU-tuomioistuimen ratkaisuja on suoraan sovellettava jäsenvaltioissa, joten Weser-ratkaisun oikeusohjetta noudatetaan ELY-keskusten lausuntokäytännössä, aluehallintovirastojen käsitellessä ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisia lupa-asioita sekä muutoksenhakuasioissa hallintotuomioistuimissa.

Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ovat sopineet yhteisistä linjauksista kestävä kalankasvatuksen edistämisestä. Tarkoituksena on luoda edellytykset kestävä vesiviljelytuotannon kasvulle vesiympäristön tilaa heikentämättä. Viime vuosina on tehty toimia, jotka tähtäävät kalankasvatuksen ja ympäristönsuojelun yhteensovittamiseen sekä toimijoiden yhdenmukaiseen kohteluun. Viranomaisten yhtenäisten käytäntöjen yhtenäistämiseksi on mm. uudistettu kalankasvatuksen ympäristönsuojeluohje (2020), jonka tarkoitus on tukea viranomaisia ympäristölainsäädännön toimeenpanossa sekä yhdenmukaistaa viranomais toimintaa ja valvontaa. Lisäksi verkkoallaskasvatukselle ollaan pilotoimassa päästöperusteisia ympäristölupia. Päästöperusteisella luvalla pyritään kannustamaan kasvattajia pienentämään päästöjä tuotettua kalakiloa kohden, joka samalla mahdollistaisi suuremman tuotantomäärän.

Itämerirehun osalta on katsottu, että sen käyttöä ei ole mahdollista edistää lainsäädännöllä osana ympäristölupien myöntämisperusteita mutta sitä edistetään kiertotalousratkaisuna muilla keinoilla. Itämerirehulle laaditaan parhaillaan yhteistyössä alan sidosryhmien kanssa määritelmää.

Vesiviljelyn kasvu voi edellyttää toiminnan muuttumista laajassa kuvassa, eikä sitä välttämättä voida toteuttaa nykyisillä vesiviljelyn toimintatavoilla. Muutos voi vaatia esimerkiksi uusien teknologioiden ja kiertovesikasvatuksen lisäämistä. Lisäksi tulee innovoida uusia toimintatapoja kuten aquaponics –tyyppistä erilaisten toimintojen yhdistämistä kalankasvatukseen ja esimerkiksi kasvihuonetuotantoa ja biokaasun sekä kierrätyslannoitteiden tuotantoa. Viime kädessä alan kasvun vaatimat toimet ovat riippuvaisia yritysten investoinneista ja valinnoista.

Kalankasvatuksen ympäristöluvut ovat voimassa toiminnan luonteesta riippuen joko toistaiseksi tai määräajan. Maa-allaslaitosten luvat ovat pääsääntöisesti voimassa toistaiseksi. Luvan myöntämiseen määräaikaisena tulee olla erityinen syy (Ympäristönsuojelulaki 527/2014, 87 §). Verkkoallaslaitosten päästöt menevät sellaisenaan veteen. Verkkoallaslaitosten luvat ovat yleensä olleet määräaikaisia, koska teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoisia jätevesien käsittelymenetelmiä ei ole käytettävissä, ja koska on tarpeen arvioida toiminnan vaikutuksia suhteessa vesienhoitosuunnitelmassa asetetun ympäristötavoitteen saavuttamiseen tai säilyttämiseen sekä merenhoidon tavoitteiden saavuttamiseen. Uuden hakemuksen käsittelyn yhteydessä toiminnan edellytykset voidaan arvioida uudelleen ottaen huomioon päästöjen vaikutukset merialueella samoin kuin muista syistä aiheutuvat muutokset ja mahdollisuudet vähentää päästöjä kalankasvatuksen kehittymisen myötä. Toistaiseksi voimassa olevia lupia voidaan myöntää silloin, kun kasvatustoiminnan ja alueen muun käytön ristiriidat ovat vähäiset ja alueen päästöjen sietokyky on hyvä. Vesien- ja merenhoitosuunnitelmat päivitetään kuuden vuoden välein ja kalankasvatustilojen luvat tulee arvioida uudestaan suhteessa vesistöjen tilaan. Vaikka määräaikaiset luvat aiheuttavat alalla epävarmuutta jatkosta ja lupien uudistamiseen liittyviä kustannuksia, viime aikoina luvat meren verkkoallaslaitoksillekin on myönnetty pidennetylle kymmenen vuoden jaksolle.

Ympäristöministeriö on käynnistänyt syksyllä 2021 valmistelut hankkeesta (Yhteistyöllä kalankasvatuksen ympäristökysymysten ratkaisua kohden), jossa perustetaan yhteistyöryhmä selvittämään kalankasvatuksen ympäristönsuojelun ja tuotannon lisäämistavoitteiden yhteensovittamista. Hanketta vetää Varsinais-Suomen ELY-keskus, joka vastaa kalankasvatuksen ympäristönsuojelun valtakunnallisesta erikoistumistehtävästä. Yhteistyöryhmään kutsutaan viranomaisia, tutkimuslaitoksia sekä sidosryhmiä ja sen tavoitteena on arvioida sitä, millä reunaehdoilla tai toimintatapojen parantamisella Itämeren ja vesien hyvän tilan saavuttaminen on mahdollista erilaisilla vesiviljelyn tuotantoskenaarioilla. Tuotoksena odotetaan raporttia ja parempaa yhteisymmärrystä ympäristötavoitteiden saavuttamisen ja tuotantomäärien lisäämisen ristiriitaisuuden mahdollisista ratkaisuista sekä toimintamallia yhteistyön jatkoa varten. Tulosten odotetaan olevan organisaatioriippumattomia ja monistettavia, koska ne koskevat koko Suomea. Osaa toimintamalleista ja ratkaisuista voi olla mahdollista hyödyntää myös muilla toimialoilla.

Helsingissä 23.2.2022

Ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari

VN/3470/2022-YM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: